

Ušpuras Eugenijus

Technikos mokslų habilituotas daktaras, profesorius. Gimė gimė 1955 m. liepos 24 d. Irkutsko sr., Rusijoje. Mirė 2019-10-12. Palaidotas Kauno Petrašiūnų kapinėse.

Surižus į Lietuvą mokėsi ir 1972 m. baigė N. Akmenės 1-ąją vid. mokyklą.

1972–1977 m. studijavo Vilniaus universitete ir įgyjo matematiko specialybę.

Tolesnis gyvenimas buvo glaudžiai susietas su Lietuvos mokslų akademijos Fizikinių techninių energetikos problemų institutu (FTEPI; nuo 1992 m. – Lietuvos energetikos institutu, LEI):

1977–1978 m. – FTEPI inžinierius.; 1978–1979 m. – stažuotojas tyrinėtojas; 1980–1982 m. – jaunesnysis mokslo darbuotojas;

1982–1985 m. laikotarpis – mokymasis FTEPI aspirantūroje ir apginta technikos mokslų kandidato disertacija;

1986–1993 m. – vyresnysis mokslo darbuotojas;

1998 m. apginta habil. dr. disertacija;

nuo 1999 m. – LEI Branduolinių įrenginių saugos laboratorijos vedėjas ir vyriaus. mokslo darbuotojas;

2001 m. suteiktas pedagoginis profesoriaus vardas;

1994–1999 m. – Ignalinos AE Mokslinės saugos analizės grupės vadovas, vyriaus. mokslo darbuotojas;

2004–2014 m. – Lietuvos energetikos instituto direktorius;

nuo 2014 m. – LEI Mokslo tarybos pirmininkas, Branduolinių įrenginių saugos laboratorijos vadovas, vyriaus. mokslo darbuotojas.

2001 m. buvo išrinktas Lietuvos mokslų akademijos nariu ekspertu, 2006 m. – nariu korespondentu, 2011 m. – tikroju nariu.

Mokslinių interesų sritys – termohidraulinių procesų įvairiose branduolinėse reaktoriuose tyrimai, deterministinių ir tikimybinių branduolinės saugos analizės metodų kūrimas ir taikymas, branduolio skilimo ir sintezės technologijų kūrimas bei jų saugos pagrindimas, inovatyvių saugių radioaktyvaus kuro transportavimo technologijų kūrimas, rizikos analizės ir energetinio saugumo tyrimai.

E. Ušpuras įkūrė branduolinės saugos ir technologijų rizikos analizės mokslinės mokyklas Lietuvoje. Jam vadovaujant kartu su Vakarų šalių ekspertais antrajame Ignalinos AE bloke buvo įdiegta labai svarbi antroji nepriklausoma stabdymo sistema ir pagrįsta šios sistemos atitiktis tarptautiniams branduolinės energetikos standartams. Jam vadovaujant sukurta unikali Ignalinos AE 1-ojo energijos bloko radioaktyvaus kuro pervežimo ir sudeginimo 2-ojo energijos bloko

reaktoriuje technologija, patentuota kaip išradimas „Kanalinio urano-grafito branduolinio reaktoriaus eksploatacijos būdas“.

Kaip autorius ar bendraautoris išleido 9 knygas ir monografijas: „*Ignalina RBMK-1500. Žinynas*“ (anglų k., 1994, 1998), „*Termohidromechanika*“ (1995), „*Ignalinos atominės elektrinės avarinės parengties žinynas Baltijos jūros regiono šalims*“ (anglų ir rusų k., 1997), „*Avariniai pereinamieji procesai AE su RBMK-1500*“ (rusų k., 1998), „*Avariniai ir pereinamieji procesai AE su kanaliniais reaktoriais*“ (anglų k., 2006), „*Technologijų rizika*“ (2006), „*Termohidraulinių pereinamųjų procesų branduolinėse jėgainėse modeliavimas: Ignalinos AE patalpos*“ (anglų k., 2007), „*Avarių valdymas AE su RBMK reaktoriais*“ (anglų k., 2010), „*Deterministinė ir tikimybinė gelžbetoninių konstrukcijų struktūrinio vientisumo analizė*“ (anglų k., 2012).

Nacionaliniuose ir tarptautiniuose leidiniuose paskelbė per 380 mokslo publikacijų šiluminės fizikos, branduolio skilimo ir sintezės energetikos bei jų saugos klausimais. Šia tematika skaitė kviestinius pranešimus ir paskaitas daugelio pasaulio šalių universitetuose ir kitose mokslo institucijose, svarbiausiose tarptautinėse ir nacionalinėse konferencijose, simpoziumuose, kongresuose. Buvo EK programos „Horizontas 2020“ mokslinio techninio komiteto „Euroatom“ narys, Europos akademijų mokslinės konsultacinės tarybos (EASAC) Energetikos valdymo grupės narys, Europos branduolinės draugijos narys.

Lietuvos mokslo premijos laureatas už fundamentinius ir taikomuosius mokslinius tyrimo darbus „*Deterministiniai ir tikimybiniai tyrimai, inžineriniai sprendimai ir jų įgyvendinimas gerinant Ignalinos AE saugą ir patikimumą*“ (2005), Lietuvos MA Algirdo Žukausko (šiluminė fizika ir energetika) vardinės premijos laureatas (2008). Geriausio pranešimo apdovanojimas tarptautinėje branduolinių reaktorių termohidraulikos konferencijos NURETH-16 konferencijoje (2016).

Apdovanotas LR Prezidento Atminimo ženklų už asmeninį indėlį prisidedant prie Lietuvos pirmininkavimo ES Tarybai (2013), Kauno miesto II-ojo laipsnio Santakos garbės ženklų (2017), Lietuvos energetikų Garbės ženklų (2009), Lietuvos inžinerinės pramonės asociacijos LINPRA Garbės ženklų (2011), Lietuvos pramoninkų konfederacijos Aukso ženklų (2012), Lietuvos plaukimo federacijos Aukso ženklų (2014).

Laisvalaikio pomėgis – domėjimasis filatelija (Lietuvos pašto istorija ir pašto ženklais). Lietuvos filatelistų sąjungos pirmininkas, filatelistų sąjungų „Lithuania“ (JAV), „Litauen“, „Russland“ (Vokietija), „Rossica“ (JAV) narys. Už filatelijos kolekcijas tarptautinėse parodose pelnė medalių ir apdovanojimų: už kolekciją „Lietuvos pirmoji standartinių ženklų laida ir jos perspausdinimai“ pasaulinėje filatelijos parodoje „Hafnia'01“ apdovanotas didžiuoju sidabro medaliu (Danija, 2001), Europos filatelijos parodose – didžiuoju sidabro medaliu (Nyderlandai, 2002), didžiuoju paausuoju medaliu (Belgija, 2010), Baltijos regiono šalių parodoje – didžiuoju paausuoju medaliu su specialiuoju prizu (Vokietija, 2003). Už kolekciją „Geležinkelio paštas Lietuvoje 1861–1949“ Europos filatelijos parodose apdovanotas paausuoju medaliu (Kipras, 2002), aukso medaliu (Bulgarija, 2009), didžiuoju paausuoju medaliu (Suomija, 2017), Baltijos regiono šalių parodoje – didžiuoju paausuoju medaliu (Suomija, 2005), pasaulinėse parodose – paausuoju medaliu (Ispanija, 2006), didžiuoju paausuoju medaliu (Rusija, 2007; Izraelis, 2008), aukso medaliu (Kinija, 2009), paausuoju medaliu (Portugalija, 2010). Už kolekciją „Paštas Lietuvoje vokiečių okupacijos metais (1941–1944)“ Europos filatelijos parodose apdovanotas didžiuoju sidabro medaliu (Čekija, 2005), paausuoju medaliu (Italija, 2009), pasaulinėje parodoje – paausuoju medaliu (Rumunija, 2008).

Parengė

LMA Technikos mokslų skyriaus mokslinis sekretorius

Dr. Bronius Jaskėlevičius

Naudoti šaltiniai: LMA archyvas, LMA Technikos mokslų skyriaus bylų dokumentai, Vikipedija.